

FÖRSVARsutskottets utlåtande 4/2013 rd

Statsrådets redogörelse för Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2012

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 februari 2013 statsrådets redogörelse för Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2012 (SRR 6/2012 rd) för beredning till utrikesutskottet och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utrikesminister Erkki Tuomioja
- försvarsminister Carl Haglund
- statssekreterare Olli-Pekka Heinonen, statsrådets kansli
- avdelningschef Matti Anttonen, biträdande avdelningschef Anu Laamanen, ambassadör Pia Rantala-Engberg och ambassadråd Heikki Savola, utrikesministeriet
- kanslichef Arto Rätty, avdelningschef, överdirektör Jukka Juusti, avdelningschef, överdirektör Esa Pulkkinen, enhetschef, ekonomidirektör Timo Norbäck, äldre avdelningsstabsofficer Hannu Ojala, militärrådgivare, överstelöjtnant Manu Tuominen och enhetsdirektör, avdelningsstabsofficer Aapo Cederberg, sekretariatet för säkerhets- och försvarskommittén, försvarsministeriet
- budgetchef Hannu Mäkinen, finansministeriet
- rådgivare Mikko Hautala, Republikens presidents kansli
- försvarsmaktens kommendör, general Ari Puheloinen

- chef för huvudstaben, viceamiral Juha Rannikko, Försvarsmaktens operationschef, generallöjtnant Mika Peltonen, Försvarsmaktens krigsekonomichef, generallöjtnant Jarmo Lindberg, Försvarsmaktens personalchef, generalmajor Sakari Honkamaa, planeringschef, konteramiral Kari Takanen och under rättelsechef, flottiljamiral Georgij Alafuzoff, Huvudstaben
- kommendör för armén, generallöjtnant Raimo Jyväsjärvi, Arméstaben
- kommendör för flygvapnet, generalmajor Lauri Puranen, Flygstaben
- kommendör för marinen, konteramiral Veli-Jukka Pennala, Marinstaben
- generalmajor, militärrepresentant i EU och Nato Markku Nikkilä
- verkställande direktör Ilkka Kananen, Försörjningsberedskapscentralen
- direktör Veli-Pekka Nurmi, Centralen för undersökning av olyckor
- vice verkställande direktör Jukka Holkeri och utvecklingsdirektör för affärsverksamheten Pentti Miettinen, Patria Abp
- ordförande Petteri Leino, Underofficersförbundet rf
- chef Timo Lehtinen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- ordförande Marja-Leena Karekivi, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
- ombudsman Mikko Äikäs, Löntagarorganisationen Pardia rf

- ombudsman Olli Nyberg, Reservistförbundet — Reservunderofficersförbundet ry
- professor Mika Hannula, Finlands Reservofficersförbund rf
- ordförande Harri Westerlund, Officersförbundet rf
- ordförande Paavo-Einari Kaipila, Bevärförbundet rf
- ordförande Juha Korkea-öja, Försvarsutbildningsföreningen
- generalsekreterare Lotta Mertsalmi, Kvinnornas Beredskapsförbund rd
- ordförande Ville Hulkkonen, De hundras kommitté
- generalsekreterare Tuija Karanko, Suomen Puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry (PIA ry)
- ombudsman Laura Lodenius, Finlands Fredsförbund — förening för FN
- doktor i krigsvetenskap Jarno Limnéll
- ambassadör Heikki Talvitie.

Samband med andra handlingar

I anslutning till redogörelsen har utskottet även behandlat ärendena USP 2/2013 rd och PUO 25/2012 vp.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmän bedömning av redogörelsen

I försvarsutskottets utlåtande granskas de delar av den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen som gäller försvarspolitiken och Finlands försvar. I anslutning till behandlingen av redogörelsen granskade utskottet samtidigt det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet (PUO 25/2013 rd) och statsrådets principbeslut om en strategi för cybersäkerheten i Finland (USP 2/2013 rd), eftersom dessa teman återkommer i redogörelsen.

Ett syfte med de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna är att säkerställa att säkerhets- och försvarspolitiken har en bred politisk förankring. Ett annat centralt syfte med redogörelserna är att fungera som politiska styrinstrument för utvecklingen av landets försvar, eftersom de projekt som anknyter till att upprätthålla och utveckla försvarets kapaciteter i regel sträcker sig över flera regeringsperioder. I och med att det breda säkerhetsbegreppet blivit en etablerad utgångspunkt för de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna har deras styrande effekt gjort sig gällande också inom utrikesministeriets och inrikesministeriets förvaltningsområde, låt vara i klart mindre omfattning

än inom försvarsministeriets förvaltningsområde. Riksdagen har tidigare påtalat att redogörelsernas styrande effekter fördelar sig ojämnt. Utrikesutskottet konstaterade i sitt betänkande om 2009 års redogörelse att redogörelserna på grund av det breda säkerhetsbegreppet bör styra utvecklingen av alla förvaltningsområden som tangerar säkerhetsområdet på ett mer balanserat sätt än hittills (UtUB 5/2009 rd). Utskottet anser att utrikesutskottets mål fortfarande är behövligt och motiverat.

Den föreliggande redogörelsen har en enklare struktur än de tidigare redogörelserna. Redogörelsens första del utgör en beskrivning av den säkerhetspolitiska omvärlden. Den andra delen redogör för Finlands säkerhets- och försvarspolitiska linje. Förenklingen av strukturen är en lyckad lösning, menar utskottet. I detta sammanhang hänvisar utskottet även till utrikesutskottets ståndpunkt att de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna bör lägga större vikt vid statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska mål och åtgärder för att nå målen (UtUB 5/2009 rd).

I samband med behandlingen av den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen 2004 godkände riksdagen ett uttalande om att regeringen ska vidta åtgärder för att lägga upp en särskild strategi för att trygga den finländska försvarsindustrins framtid och att den ska ta in ett

separat avsnitt om detta i sin nästa redogörelse. I sitt utlåtande om 2009 års säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse ansåg försvarsutskottet att det var en mycket stor brist att det inte fanns något sådant separat avsnitt i den redogörelsen. I sitt utlåtande om försvarsreformen (FsUU 3/2012 rd) ansåg utskottet det vara viktigt att redogörelsen för 2012 innehåller ett separat avsnitt om den inhemska försvarsindustrins ställning och framtid, inte minst med tanke på att det pågår stora omvälvningar inom försvarsmaterielsektorn i Europa. Utskottet anser det vara en allvarlig brist att redogörelsen saknar riktlinjer för försvarsindustrins framtid, trots att riksdagen upprepade gånger förutsatt det. Utskottet menar att frågorna kring försvarsmateriel borde ha behandlats mer utförligt i redogörelsen med tanke på planerna på att lagstiftningsvägen öppna den europeiska marknaden för försvarsmateriel, trycket på minskade försvarsanslag, det ökande internationella samarbetet och de tekniskt allt mer komplicerade och dyrare vapensystemen samt aspekterna i anslutning till försörjningsberedskapen.

Förfarandet med säkerhets- och försvarspolitiska redogörelser

Säkerhets- och försvarspolitiska redogörelser av dagens typ har lämnats 1995, 1997, 2001, 2004 och 2009. Redogörelseförfarandet har blivit det viktigaste politiska verktyget för att styra Finlands säkerhets- och försvarspolitiska prioriteringar. De parlamentariska uppföljningsgrupperna (2004, 2009) och den parlamentariska kontaktgruppen (2012) samt behandlingen av redogörelserna i riksdagen har bidragit till en öppen samhällsdebatt om de säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjerna.

I statsrådets principbeslut om den övergripande säkerheten från december 2012 fastställs att praxisen med säkerhets- och försvarspolitiska redogörelser kommer att fortsätta. Utskottet stödjer den i principbeslutet uttalade målsättningen att redogörelsen i större utsträckning än i dag ska fungera som utgångspunkt för andra styrningsdokument och tydliggöra dokumentens

inbördes förhållande. Även utrikesutskottet förutsatte detta i sitt betänkande om 2009 års redogörelse (UtUB 5/2009 rd). För att det komplex av dokument på lägre nivå som styr verkställandet av prioriteringarna i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen ska få bästa möjliga styreffekt måste det enligt utskottet vara tillräckligt enkelt uppbyggt. Samtidigt bör man fästa uppmärksamhet vid tidsplanerna för styrdokument. För att redogörelsen ska få den önskade styreffekten bör den göras upp redan i början av regeringsperioden.

Utskottet menar att den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen bör ha till uppgift att fördjupa och konkretisera de säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjerna i regeringsprogrammet. Den bör innefatta den nödvändiga politiska styrningen för hur Finlands strategier ska omsättas i praktiken. Utskottet hänvisar i detta sammanhang till de ställningstaganden om utveckling av redogörelseförfarandet som godkändes utifrån utrikesutskottets betänkande om 2009 års redogörelse (UtUB 5/2009 rd). Ställningstagandena är fortfarande motiverade.

Utskottet konstaterar att en målmedveten utveckling av försvarsmakten förutsätter att det också framöver finns långsiktiga riktlinjer som tar hänsyn till att resurserna är knappa. Eftersom planering, upphandling och livscykeluppdateringar för omfattande materiellprojekt spänner över tiotals år kan man inte nog betona kravet på att engagemanget för att upprätthålla försvarsförmågan måste sträcka sig över flera regeringsperioder. Utskottet menar att den parlamentariska beredningen utgör en väsentlig del av beredningen av redogörelserna, eftersom det är viktigt med en bred samsyn om de stora säkerhets- och försvarspolitiska linjerna. Det är därför välkommet att statsrådet i principbeslutet om den övergripande säkerheten skriver att beredningen av redogörelsen ska ske i växelverkan med en parlamentarisk uppföljningsgrupp.

Den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen ska enligt utskottets mening innehålla regeringens centrala säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjer och mål. Utvecklingen i den säkerhetspolitiska omvärlden måste även annars

granskas i ett långtidsperspektiv och det gäller att kunna reagera snabbt på förändringar och plötsliga störningar. Utskottet anser att det med tanke på den parlamentariska täckningen vore viktigt att det i riksdagen regelbundet förs aktualitetsdebatter om säkerhets- och försvarspolitiken inom ramen för de befintliga formerna.

Utskottet förutsätter att en parlamentarisk uppföljningsgrupp med ett klart uppdrag tillsätts i god tid för att stödja redogörelsearbetet.

Utvecklingen i Finlands säkerhetspolitiska omvärld

Förändringar i omvärlden

Finlands säkerhetsmiljö är stabil. Finlands säkerhetsmässiga position är i likhet med andra länder knuten till globaliseringen och förändringarna i den internationella omvärlden. Redogörelsen beskriver ingående säkerhetsmiljön och de utvecklingstrender som påverkar den, och det har inte funnits något större behov av justeringar i den analys av säkerhetsmiljön som gjordes i 2009 års redogörelse. En viktig faktor som medför förändringar är den långvariga ekonomiska och finansiella krisen i Europa. Krisen inverkar också på säkerhets- och försvarspolitiken. Utskottet konstaterar att den utdragna krisen har stärkt de europeiska staterna i deras strävan att fördjupa och bredda det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet. Samtidigt noterar utskottet att åtskilliga av Finlands grannstater, nämligen Ryssland, Sverige, Norge och Estland, har börjat höja sina försvarsanslag.

En annan viktig förändringsfaktor i Finlands säkerhetsmiljö är de omvälvningar som pågår i det arktiska området. På grund av klimatförändringen förändras miljön i det arktiska området snabbt. Förändringarna medför också nya möjligheter att utnyttja området för ekonomiska ändamål. Den norska och den ryska olje- och gasproduktionen håller på att gradvis förskjutas mot norr. De förändrade isförhållandena skapar förutsättningar för ökad trafik genom Nordostpassagen och Nordvästpassagen samt via den s.k.

Norra ruten, men förutsätter samtidigt stora investeringar i sjötrafiken och i annan infrastruktur. Norge och Ryssland avtalade 2010 om havsgränsen i Barents hav. Därmed avgjordes och undanröjdes en fråga som länge belastat relationerna mellan dem. När det gäller övriga frågor har staterna vid ishavskusten kommit överens om att i gränsdragningsärenden i första hand stödja sig på internationell rätt och vetenskapliga utredningar. Om gränsfrågorna kan avgöras genom förhandlingar stärks det inbördes beroendet mellan staterna och samtidigt även säkerheten i området.

Säkerhetspolitiskt sett är det arktiska området stabilt och risken för en militär konflikt anses vara liten. Till följd av bland annat klimatförändringen kommer områdets strategiska vikt för kuststaterna att öka under den period redogörelsen behandlar. De förändrade isförhållandena medför sannolikt ökande sjötrafik. Detta i kombination med ökad ekonomisk aktivitet, utvecklingen i behandlingen av gränsfrågor samt det stigande intresset för området bland utomstående aktörer förutsätter att kuststaterna bland annat utvecklar sin kapacitet inom territoriell övervakning. För Rysslands och USA:s del bibehåller Ishavet sin betydelse i fråga om strategiska kärnvapen. Utskottet ser det som sannolikt att den militära aktiviteten ligger kvar på samma nivå som i dag eller rentav höjs under den period redogörelsen gäller; kuststaterna vill nämligen försäkra sig om att de militära kapaciteterna räcker till för att säkra intressena i detta område som snabbt växer i betydelse.

Till skillnad från tidigare redogörelser granskas nu det arktiska området i ett separat block. Utskottet menar att det är ett angeläget och motiverat val. Det är enligt utskottet mycket viktigt att följa med utvecklingen i det arktiska området. Finlands arktiska strategi måste uppdateras regelbundet, eftersom det ökande ekonomiska utnyttjandet av området och till exempel klimatforskningen kan erbjuda Finland stora möjligheter att delta. Det arktiska området bör enligt utskottet definieras som en särskild insatsriktning när det gäller Finlands externa ekonomiska relationer. Det arktiska området är viktigt för Fin-

land också ur ett försvarspolitiskt perspektiv, och därför måste de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna fästa särskild uppmärksamhet vid den militära utvecklingen i regionen.

Den militärpolitiska utvecklingen i Ryssland

Utvecklingen i Ryssland och landets militära upprustning är en central faktor för Finlands säkerhetsmiljö. De nordvästra delarna av Ryssland hör permanent till landets kärnområde. Det garanteras inte minst av faktorer som S:t Petersburgs stora betydelse, Östersjön som transportled för utrikeshandeln, olje- och gasproduktionen i de arktiska delarna av riket och av den stora roll Norra flottan har i landets kärnvapenstrategi. Huvudentagandena i Rysslands strategiska kultur har förändrats mycket långsamt. En av hörnstenarna i utformningen av säkerhets- och försvarspolitiken är fortfarande att det externa hotet mot Ryssland kommer från väster. Att upprätthålla och utveckla försvarsförmågan är en central och permanent prioritet för den ryska statsledningen.

Efter att ha hört de sakkunniga bedömer utskottet att det viktigaste målet för den ryska statsledningen under den period redogörelsen gäller är att bevara den samhälleliga stabiliteten. Demonstrationerna efter dumavalet 2011 ruskade om och hotade stabiliteten och president Putins förvaltning på ett sätt som ledde till en slags konservativ motreaktion. Den politiska oppositionen är splittrad och har inte hittat något tema som kunde samla missnöjet mot statsledningen. Nästa presidentval ordnas 2018 och den som då väljs till president sitter fram till 2024.

Ekonomi är den viktigaste enskilda faktor som påverkar situationen i Ryssland. Den ryska ekonomin är fortfarande i hög grad beroende av konjunkturerna inom energiindustrin, och någon förändring härvidlag är inte att vänta under den tid redogörelsen gäller. Enligt sakkunniga som utskottet hört växer den ryska ekonomin endast långsamt under de närmaste åren. För att nå en snabbare tillväxt krävs det på längre sikt avsevärda strukturförändringar och effektiva insatser för att stävja korruptionen, förbättra infra-

strukturen och hindra kapitalflykten. Om ekonomin fortsatt går på lågvarv eller bromsas upp ytterligare kommer med stor sannolikhet även försvarsreformen att bli lidande.

Utskottet omfattar redogörelsens bedömning om vilka mål som uppställts för utvecklingen av de ryska stridskrafterna och i synnerhet för trupperna i den nordvästra regionen. President Putins uttalade mål är att under de närmaste åren avsätta betydande tilläggsanslag för återupprustningen av de ryska stridskrafterna. Under den period redogörelsen täcker ligger fokus för reformerna på att upprätthålla och utveckla kapaciteten hos trupperna i nordvästra Ryssland. Särskild vikt kommer att läggas vid marinens och flygvapnets avväjningsförmåga och slagkraft, vid utvecklingen av luftförsvarets avväjningsförmåga och vid en stegvis förnyelse av den strategiska kärnvapenbestyckningen. Det är värt att lägga märke till satsningarna på precisionsvapen och utvecklingen av arméns eldledning mot luftmål. Antalet artillerirobotar i Västra militärdistriktet kommer sannolikt att öka, vilket kan ses som ett svar på Natos utveckling av robotförsvaret. Enligt ryska bedömningar är dock säkerhetsläget i nordväst stabilt, vilket gjort det möjligt att hålla trupperna och de militära kapaciteterna i området på en relativt låg nivå kvantitativt sett. Förnyelsen av trupperna och kapaciteterna har framskridit i normal takt och det finns inget som tyder på väsentliga förändringar i detta avseende.

Reformeringen av den ryska vapenmakten har gått långsamt fram och enligt vad utskottet erfarit kommer det att ta över tio år att nå upp till de mål som fastställts för moderniseringen av materielen. Moderniseringen har dock fått starkt stöd av den politiska ledningen. Försvarsutgifternas andel av statsbudgeten har ökat till cirka 15 procent och deras andel av bruttonationalprodukten väntas under de närmaste åren öka till nästan 4 procent.

Vid utfrågningen av de sakkunniga framhölls det att de ökade anslagen till försvarssektorn också har väckt kritiska reaktioner i Ryssland. Statsledningen har i sina uttalanden konstaterat att försvarsutgifterna håller på att nå den högsta

möjliga nivån och att Ryssland inte kan anslå lika stora resurser för försvaret som Sovjetunionen gjorde. Den ryska försvarsmaterielindustrins kapacitet att producera nya vapensystem i den omfattning som krävs utgör likaså ett osäkerhetsmoment, men det kan antas att produktionskapaciteten gradvis förbättras i takt med att upphandlingsanslagen ökar.

Utskottet konstaterar att Ryssland under den period redogörelsen täcker kommer att gå vidare med moderniseringen av de väpnade styrkorna med stöd av en betydande ökning av försvarsutgifterna. De kvantitativa, kvalitativa och organisatoriska målen för moderniseringen av vapenmakten torde dock endast delvis uppnås, till följd av bland annat de strukturella problemen inom försvarsmaterielindustrin och korruptionen inom militärväsendet. Den ryska vapenmakts avväjningsförmåga och slagkraft kommer att ha förbättrats i slutet av innevarande årtionde, men de tillgängliga väpnade styrkorna kommer att vara mindre än förr såväl i fråga om truppers numerär som kapaciteter. Trupperna och den militära infrastrukturen i Västra militärdistriktet utvecklas målmedvetet, men det är osannolikt att trupperna kommer att utökas nämnvärt. I vilken grad målen för försvarsreformen kommer att uppnås beror på hur den ryska ekonomin utvecklas.

Internationellt försvarssamarbete

Den nya redogörelsen visar tydligare än tidigare redogörelser hur viktigt det internationella försvarssamarbetet är för utvecklingen och upprätthållandet av vårt försvar. Finland deltar i försvarssamarbete med de nordiska länderna, inom EU, inom ramen för Natos partnerskap samt bilateralt. Samarbetsmålen inom de olika kombinationerna och strukturerna stöder och kompletterar varandra. Det resursarbete som görs inom ramen för EU och Nato styr utvecklingen av de europeiska staternas kapaciteter, och Natoövningarna bildar under den tid redovisningen omfattar allt klarare en inramning för utvecklingen av kompatibiliteten mellan och samarbetsförmågan hos de europeiska staternas vapen-

makter. Ett intensifierat samarbete är nödvändigt för att säkerställa det finländska försvarets kapaciteter.

Nordiskt samarbete

Det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet har i den aktuella redogörelsen lyfts fram som ett nytt tema. Utskottet menar att det är ett angeläget och motiverat val. Det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet har en stabil grund bland annat tack vare samarbetet inom krishanteringsinsatser, försvarsmaterielsamarbetet och den regelbundna dialogen i säkerhets- och försvarspolitiska frågor. De insatser som görs inom ramen för Europeiska unionen och Nato för att stärka det internationella säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet och förslagen i den s.k. Stoltenbergrapporten (2009) om att bygga ut det nordiska samarbetet har gett fart åt det konkreta samarbetet mellan de nordiska länderna.

De nordiska länderna har samarbetat i krishanteringsfrågor sedan 1960-talet och i fråga om försvarsmateriel sedan 1990-talet. Genom ett initiativ som togs av Finlands, Norges och Sveriges överbefälhavare 2008 inleddes en ny fas i försvarssamarbetet. Samarbetet rubricerades därefter Nordefco (Nordic Defence Cooperation) och utvidgades till att även omfatta utveckling av kapaciteter. År 2009 avtalades om att vissa samarbetsformer som tidigare utgjort separata element skulle inlemmas i Nordefco. Utöver kapacitets-, utbildnings-, övnings- och operationssamarbete omfattar Nordefco i dag även utvecklingssamarbete inom det försvarspolitiska och strategiska fältet.

Utskottet instämmer med redogörelsens formulering att det är naturligt för de nordiska länderna att i en anda av solidaritet bedriva samarbete på området för utrikes- och säkerhetspolitiken. Det nordiska försvarssamarbetet syftar till att stärka ländernas nationella försvar, studera de synergifördelar samarbetet ger och skapa rum för fungerande och effektiva gemensamma lösningar. Varje land beslutar separat om deltagande i varje samarbetsprojekt, och projekten kan drivas vidare också av en mindre grupp.

Det utbyggda nordiska samarbetet inom försvarsmateriel syftar till såväl ökad kostnadseffektivitet som operativt, ekonomiskt, tekniskt och industriellt mervärde. Intressanta konkreta samarbetsområden är till exempel gemensam upphandling, logistiskt samarbete och samarbete inom service och underhåll under materielens hela livslängd. Trots den potentiella nyttan måste man samtidigt beakta att länderna kan ha olika tidsplaner för planeringen och upphandlingen, att de har varierande industriell infrastruktur och att även prioriteringarna inom försvaret skiljer sig åt. Utskottet konstaterar att Finland har arbetat aktivt för att fördjupa det nordiska materielsamarbetet och ser det som viktigt att ett av målen för den period redogörelsen omfattar är att bredda täckningen för det nordiska försvarsindustriavtalet och stärka banden mellan de nordiska länderna.

Det fördjupade samarbetet innebär inte att skillnaderna mellan ländernas säkerhets- och försvarspolitiska lösningar suddas ut. Natomedlemskapet utgör fortsättningsvis hörnstenen i Islands, Norges och Danmarks säkerhetspolitik och försvarslösning. Den svenska solidaritetsförklaringen från 2009 stärkte landets engagemang i det internationella samarbetet och återspeglas även i målsättningarna för den pågående försvarsreformen. Sverige har byggt ut samarbetet med Nato genom att bl.a. delta i Libyeninsatsen med stridsflygplan. Utskottet understryker att skillnaderna i de grundläggande lösningarna måste beaktas, men bedömer samtidigt att det nordiska försvarssamarbetet trots dessa skillnader kan fördjupas betydligt. Det nordiska samarbetet, eller för den delen något annat internationellt samarbete, löser dock inte försvarsmaktens finansieringsproblem och innebär i dagens form inte heller några säkerhetsgarantier för de medverkande länderna. De för försvaret kritiska kapaciteterna måste fortsättningsvis ligga i egna händer.

Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

Utskottet påpekar att utvecklingen av Europeiska unionens säkerhets- och försvarspolitik be-

handlas överskådligt i redogörelsen. Det centrala målet för unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik är fortsättningsvis att utveckla krishanteringskapaciteten. Insatser på detta området har gjorts bland annat genom det s.k. Weimarinitiativet. Debatten om hur användbara EU:s stridsgrupper är fortsätter, eftersom inga grupper ännu har satts in i krishanteringsinsatser. Det har, delvis till följd av den långsamma utvecklingen på EU-nivå, uppstått olika projekt som syftar till regionalt samarbete. Unionen saknar fortfarande en egen försvarsplanering och har inte heller de politisk-militära strukturer som krävs för ett gemensamt försvar. Majoriteten av unionens medlemsländer är samtidigt Natomedlemmar eller partnerländer och har förbundit sig till de strukturer för kollektivt försvar som Nato erbjuder.

Utskottet menar att även om unionen inte tänker utveckla ett eget försvar, måste utvecklingen av kapaciteter bygga på samarbete och gradvis intensifieras inom ramen för EU under de år som redovisningen gäller. Europeiska rådet ska i slutet av 2013 fokusera på den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, vilket i detta sammanhang kan ses som ett viktigt steg. Utskottet anser att Finland måste sikta på att målmedvetet påverka det försvarssamarbete som sker inom ramen för Europeiska unionen. I måluppställningen måste Finland ta hänsyn till de insatsområden som fastställts i försvarsmaktens utvecklingsprogram, eftersom vi på grund av de begränsade resurserna inte kan delta i alla resursprojekt inom EU. Inom materielsamarbetet mellan unionsländerna är Europeiska försvarsbyrån fortsatt den centrala kanalen för Finland.

Finland ska enligt redogörelsen också framöver delta i EU:s stridsgrupper och stöder åtgärder som syftar till att öka deras funktionsförmåga och användbarhet. Deltagandet i EU:s stridsgrupper är ett led i Finlands insatser i den internationella militära krishanteringen. Finland har deltagit i stridsgrupperna sedan 2007 och försatt trupperna i hög beredskap vid fyra tillfällen (2007, 2008, 2011). Unionens stridsgrupper har, utöver kravet på snabb aktionskapacitet, ställt

försvarsmakten inför helt nya planerings- och rekryteringskrav. Den intensiva nationella och multinationella övningsperiod som föregår en beredskapstur har utvecklat truppernas kapacitet och gjort det möjligt att fördjupa samarbetet med de medverkande länderna. Konceptet med stridsgrupper ger en stark politisk signal om att EU verkligen har för avsikt att fördjupa den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Användbarheten har visat sig vara den största utmaningen för konceptet med stridsgrupper. Det krävs ett enhälligt beslut för att sätta in de stridsgrupper som har beredskap i en krishanteringsinsats, men EU har tills vidare inte kunnat fatta något sådant. Vid sidan av kravet på enhällighet har frågorna om finansiering av stridsgruppernas insatser visat sig svåra att lösa. Medlemsländerna har inte heller lyckats tillhandahålla stridsgrupper för alla beredskapsturer.

Utskottet anser det viktigt att Finland målmedvetet arbetar för att driva på diskussionerna om EU-stridsgruppernas användbarhet. Enligt utskottet drar Finland nytta av att delta dels i form av förbättrad krishanteringskapacitet, dels med hänsyn till utvecklingen av försvarsförmågan. Att de med jämna mellanrum inrättade beredskapstrupperna övar i internationell miljö och tillsammans med andra länder som deltar i stridsgrupperna utvecklar de finländska truppernas kompatibilitet också på ett bredare plan.

I redogörelsen konstateras att Finland har beredskap att agera i enlighet med solidaritetsklausulen i Lissabonfördraget (artikel 222 i EUF-fördraget) och skapar och upprätthåller beredskap att lämna och ta emot sådant bistånd som omfattas av solidaritetsklausulen. Finland anser det enligt redogörelsen viktigt att man också i de nordiska länderna vidareutvecklar beredskapen att på begäran bistå ett annat nordiskt land vid en terroraktion, naturkatastrof eller cyberattack i enlighet med den solidaritetsförklaring som de nordiska länderna gemensamt antog år 2011. Vidare konstateras att Finland anser att skyldigheten enligt Lissabonfördraget att ge ömsesidigt stöd och bistånd (artikel 42.7 i EU-fördraget) bör tolkas så att den förutsätter att medlemsländerna också har beredskap att vid behov ge bi-

stånd i det fall att någon medlemsstat utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. Utskottet instämmer i redogörelsen på dessa punkter.

Enligt redogörelsen strävar statsrådet efter att se till att den nationella lagstiftningen inte utgör hinder för genomförandet av solidaritetsklausulen på Finlands territorium eller hinder för Finlands agerande i det fall att en annan medlemsstat utsätts för en terrorattack eller drabbas av en katastrof och begär bistånd. I fråga om biståndsskyldigheten konstateras det i redogörelsen att Finland utvecklar sin egen beredskap att ge och ta emot bistånd och strävar efter att under den innevarande regeringsperioden klarlägga behovet av att ändra den finska lagstiftningen så att skyldigheten kan genomföras.

Utskottet förutsätter att statsrådet informerar riksdagen om målen för den arbetsgrupp som ska kartlägga behoven av ändringar i lagstiftningen till följd av solidaritetsklausulen och biståndsskyldigheten samt även informerar om hur gruppens arbete framskrider.

Finland och Nato

Enligt regeringsprogrammet tillhör Finland ingen militär allians, men samarbetar med Nato och bevarar möjligheten att ansöka om medlemskap i Nato. Finland planerar inte att ansöka om medlemskap i Nato under denna regeringsperiod. Finland bedömer ett eventuellt medlemskap i Nato utifrån sina egna nationella säkerhets- och försvarspolitiska intressen. Finland arbetar för att utveckla samarbetet mellan Europeiska unionen och Nato och beaktar Natos betydelse som ett viktigt forum för den europeiska säkerhetspolitiken. Enligt redogörelsen deltar Finland aktivt i utvecklandet av Natos partnerskapspolitik och använder också framöver i bred omfattning de verktyg som Nato ger för att utveckla försvarsmaktens kapaciteter. Med hjälp av Natos planerings- och utvärderingsprocess (PARP) och operativa resurskoncept (OCC) samt genom att delta i Natos snabbinsatstyrkors (NRF) supplementära verksamhet utvecklar Finland sin samarbetsförmåga och ökar sina möjligheter att del-

ta i militär krishantering. Genom att utveckla den militära samarbetsförmågan får Finland bättre beredskap att ta emot internationell hjälp i en krissituation.

Centrala frågor med tanke på Natos utveckling under den tid redogörelsen täcker är den stegvisa utfasningen av de pågående krishanteringsinsatserna (ISAF i Afghanistan och KFOR i Kosovo), resurssamarbetet Smart Defence och utvecklingen av partnerskapen. Asien och Stilla havet har fått en relativt sett ökad tyngd i Förenta staternas utrikes- och säkerhetspolitik, vilket påverkar utvecklingen inom Nato främst därigenom att det accentuerar de europeiska Natomedlemmarnas insatser för att vidmakthålla trovärdigheten hos Natos kollektiva försvar. Efter att ha hört de sakkunniga bedömer utskottet att volymen för Natos krishanteringsinsatser minskar på kort och medellång sikt i och med att alliansens medlemmar fokuserar på att förnya de resurser som förbrukats i Irak och Afghanistan. Ekonomin är ansträngd i samtliga medlemsländer, vilket enligt utskottets bedömning leder till fördjupat samarbete i fråga om utvecklingen av kapaciteter och resurser.

Enligt de sakkunniga som hörts kan det hållas för sannolikt att ett grundelement i Washingtonfördraget, nämligen försvaret av Natomedlemmarnas territorier, får ökad tyngd jämsides med de senaste årens satsningar på krishantering; medlemsländerna strävar målmedvetet efter att effektivisera och förbättra kompatibiliteten mellan de militära resurserna inom ramen för initiativ av typen Connected Forces Initiative. Nato bedömer att alliansen inte är utsatt för militärt hot i Europa. Det kollektiva försvarets trovärdighet anses dock kräva en fortgående modernisering av alliansens militära kapacitet. Utskottet vill här lyfta fram Natos roll i det arktiska området. Förenta staterna, Kanada, Danmark, Norge och Island bildar tillsammans med Storbritannien en grupp länder som traditionellt betonat de norra havsområdenas betydelse i Natos försvarsplanering, och de torde även framöver sträva efter att säkerställa att också Nato har en viktig roll i det arktiska området.

Utskottet menar att ett samarbete med Nato på det sätt som utstakats i regeringsprogrammet främjar upprätthållandet och utvecklingen av Finlands nationella försvarsförmåga. Utskottet konstaterar att man också inom EU och de regionala samarbetsformerna följer de ramar som Nato skapat för utvecklingen av resurser och kapaciteter. Med tanke på det konkreta samarbetet ser utskottet det som viktigt att Finlands mål för planerings- och utvärderingsprocessen inom ramen för partnerskapet i fortsättningen ställs upp så att de stödjer målen för försvarsmaktens utvecklingsprogram. Likaså bör Finland på bästa möjliga sätt utnyttja de möjligheter Natoövningarna ger att utveckla kompatibiliteten och kapaciteterna.

Militär krishantering

Enligt redogörelsen deltar Finland i den militära krishanteringen i enlighet med de utrikes- och säkerhetspolitiska målen på en nivå som motsvarar Finlands långvariga engagemang för att upprätthålla och utveckla fred och stabilitet och som beaktar att Finland under flera årtionden har gjort betydande insatser inom militära krishanteringsoperationer. Utskottet menar att denna målsättning pekar i rätt riktning men är allmänt hållen i fråga om resurserna. En av försvarsmaktens lagfästa uppgifter är att delta i internationell militär krishantering, och tillräckliga resurser måste reserveras för detta. Beslut om medverkan fattas alltid på nationell nivå och det främsta kriteriet för medverkan i en krishanteringsinsats måste vara att de tillgängliga resurserna tillåter ett relevant bidrag till en lösning av krisen.

Utskottet konstaterar att de militära myndigheternas stöd till utbildning har fått en mer synlig roll i Finlands deltagandeprofil. Det står helt i linje med målen i de tidigare redogörelserna. Den nya betoningen är enligt utskottet riktig, eftersom man genom utbildning kan hjälpa krisländerna att ta ett större ansvar för den egna säkerheten. Utskottet menar att Finland ständigt bör se över formerna för sitt deltagande; specialkompetens och erbjudande av särskilda kapaci-

teter kan ha stor betydelse för genomförandet av en krishanteringsinsats.

Vid sidan av den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen styrs krishanteringsverksamheten med hjälp av krishanteringsstrategin från 2009, strategin för civil krishantering och handlingsprogrammet för att verkställa FN:s resolution 1325. Den krishanteringsöversikt som två gånger per år behandlas i det gemensamma mötet för republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott har en mer konkret styrande uppgift än de ovan nämnda akterna. Utskottet anser i likhet med utrikesutskottet (UtUB 9/2010 rd) att det i början av regeringsperioden bör utarbetas heltäckande linjer för krishanteringsmålen utifrån regeringsprogrammet. Dessa linjer bör omfatta uppgifter om de vidare planerna för pågående insatser, om deltagande i EU:s stridsgrupper och om deltagande i verksamhet som stödjer Natos NRF (NATO Response Force).

Finland har medverkat i FN:s fredsbevarande verksamhet och militära krishantering i över 50 år. Under denna tid har över 35 000 frivilliga finländare tjänstgjort som fredsbevarare runtom i världen. Förhållandena i samband med krishantering har genom åren blivit allt mer krävande. Med tanke på den nationella kapaciteten och personalens möjligheter att utveckla yrkesskickligheten och gå framåt i karriären är det en positiv faktor att vara verksam i internationella uppdrag. Utskottet instämmer i det som sägs i redogörelsen om att utvecklandet av stödtjänster och andra tjänster för tiden under och efter krishanteringstjänstgöringen bör fortgå, eftersom dagens arrangemang har visat sig vara bristfälliga. Att delta i internationell militär krishantering är en av försvarsmaktens lagfästa uppgifter, och därför måste också det psykosociala stödet till personalen vara institutionaliserat.

Utskottet förutsätter att regeringen i samband med utvecklingen av arrangemang för den militära krishanteringen utarbetar ett nationellt program för krishanteringsveteraner.

Den övergripande säkerheten

Statens centrala uppgift är att sörja för säkerheten i samhället och för samhällets förmåga att tåla kriser. I de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna fastställs principerna och målen för Finlands säkerhets- och försvarspolitik. Dessa principer och mål får konkret uttryck i statsrådets principbeslut om en säkerhetsstrategi för samhället, vilken bygger på en bred säkerhetsuppfattning. Dokumentet Säkerhetsstrategi för samhället (Srb 2010) utgör en allmän grund för beredskapen och ledningsarbetet i krissituationer och riktar sig till alla i samhället. Strategin kompletteras av andra strategiska och styrande dokument som utarbetats inom olika förvaltningsområden med tanke på beredskapen och störningar. Säkerhetsstrategin för samhället täcker bl.a. hoten mot samhällets vitala funktioner, så dessa hot behandlas inte i detalj i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen.

Finland har länge haft god beredskap för undantagsförhållanden och för allvarliga störningar under normala förhållanden. Det civila samhällets ökande känslighet för störningar, framdriven av den tekniska utvecklingen och det stigande elberoendet, har rönt mindre uppmärksamhet. Beredskapen i det finländska samhället genomförs enligt principen för övergripande säkerhet, vilket innebär att samhällets vitala funktioner tryggas genom samverkan mellan myndigheterna, näringslivet samt organisationerna och medborgarna. Begreppet övergripande säkerhet definieras i statsrådets principbeslut om den övergripande säkerheten. Riktlinjerna i principbeslut från december 2012 grundar sig i hög grad på Hallbergkommitténs betänkande till statsrådet från december 2010.

Den mest centrala organisatoriska reformen med hänsyn till den övergripande säkerheten anknuter till säkerhets- och försvarskommittén, som genom principbeslutet fick namnet säkerhetskommittén. Kommittén ska bistå statsrådet och ministerierna dels i den beredskap som syftar till att hantera den övergripande säkerheten, dels i samordningen av denna beredskap. De behöriga myndigheterna ska inom sina förvaltningsområden fortsättningsvis svara för bered-

skapen och styrningen av verksamheten. Införandet av begreppet övergripande säkerhet innebär inga förändringar i grunderna för beredskapsarrangemangen och inte heller i samordningen av totalförsvaret, som hör till försvarsministeriet. Det främsta mervärdet med den nya säkerhetskommittén kan vid sidan av den utvidgade sammansättningen anses vara att näringslivets ståndpunkter beaktas i högre grad än tidigare, eftersom avsikten är att representanter för näringslivet ska ingå i kommittén.

Utskottet konstaterar att försörjningsberedskapen är ett viktigt led i utvecklingen av den övergripande säkerheten. Den privata sektorns roll i säkerställandet av samhällets vitala funktioner ökar ständigt. Ett av huvudmålen för försörjningsberedskapen är att genom beredskapsåtgärder upprätthålla befolkningens levnadsmöjligheter och funktionsförmåga samt den infrastruktur och kritiska produktion som är nödvändig för ett fungerande samhälle både vid allvarliga störningar i normalförhållandena och vid undantagsförhållanden.

Frågor som rör försörjningsberedskapen har av tradition behandlats mycket kortfattat i de säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna. I och med att begreppet övergripande säkerhet vunnit insteg menar utskottet att försörjningsberedskapen bör granskas mer ingående i de kommande säkerhets- och försvarspolitiska redogörelserna. Försörjningsberedskapen är trots allt av kritisk betydelse i säkerställandet av samhällets vitala funktioner.

Enligt vad utskottet har fått veta pågår en översyn av formerna för statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen. Som utgångspunkt för reformen har organisationerna inom försörjningsberedskapen gjort upp allmänna scenarier för beredskapen. Med hjälp av dem har man granskat möjliga risker, utvecklingstrender och omvärldsförhållanden samt deras effekter på försörjningsberedskapen inom olika sektorer. Avsikten är att ett nytt beslut om målen med försörjningsberedskapen ska kunna fattas tidigt på hösten 2013.

Utskottet ser det som viktigt att statsrådet informerar riksdagen om innehållet i beslutet om försörjningsberedskapen, eftersom säkerställandet av samhällets vitala funktioner har högsta prioritet när det gäller den nationella säkerheten.

Eftersom Finland inte tillhör någon militär allians ställs det fortsättningsvis exceptionellt höga krav på den militära försörjningsberedskapen. Enligt utredning till utskottet har Finland i säkerställandet av den militära försörjningsberedskapen kunnat ty sig till internationella, politiska, upphandlingsrelaterade och innovativa medel. Det internationella samarbetet, det industriella samarbetet (motköp), kravuppställningen i samband med upphandling samt allokeringen av anslag för forskning och utveckling har haft en central ställning i denna process.

Det industriella samarbetet och formerna för det har haft en avgörande roll för den militära försörjningsberedskapen. Genom kraven på motköp har Finland kunnat bygga upp kompetens inom underhåll, service och reparation av de vapensystem som upphandlats. Tekniköverföringarna har gett finländska företag tillgång till ny teknik, vilket de kunnat utnyttja i integreringen av och stödet för vapensystemen. Med hänsyn till de viktigaste vapensystemens långa livslängd har denna typ av kompetens ständigt fått ökad betydelse. Utvecklingen inom den europeiska lagstiftningen om försvars- och säkerhetsupphandling har dock lett till snävarare ramar för det industriella samarbetet. Det innebär att behoven inom försörjningsberedskapen redan i samband med anbudsförfrågan måste definieras noggrannare och mer detaljerat än tidigare.

Utskottet understryker att den inhemska försvarsindustrin producerar produkter, system och tjänster som är viktiga för försvaret. Försvarsindustrin är i många avseenden en integrerad del av Finlands försvar och den militära försörjningsberedskapen. De minskande försvarsanslagen medför att det under de närmaste åren finns avsevärt mindre anslag för material och tillhörande tjänster. Det innebär ett hot mot den inhemska industrin och dess kompetens. Det finns risk för att kompetens som är svår att ersätta för-

svinner helt. Det kan ta årtal att bygga upp motsvarande kompetens på nytt. Utskottet betonar att frågorna om exporttillstånd är nära kopplade till försörjningsberedskapen och den inhemska industrin. De inhemska beställningarna och exporten utgör den grund som industrins livskraft i sista hand vilar på. Utskottet ser det som viktigt att man vid beredningen av beslut om exporttillstånd beaktar effekterna på den inhemska industrins livskraft.

Försvarsministeriet tillsatte 2012 en arbetsgrupp med representanter från olika förvaltningsområdet, Försörjningsberedskapscentralen och industrin. I slutet av samma år överlämnade arbetsgruppen sin rapport (Huoltovarmuuskriittinen tuotanto, teknologia ja osaaminen), där man identifierar tre områden där tekniken, produktionen och kompetensen är kritiska för Finlands militära försörjningsberedskap. Det första delområdet anknyter till underrättelseverksamhet, övervakning och stöd för målvalsprocessen. Det andra delområdet sammanhänger med påverkan, och omfattar artilleri och tunga raketartillerisystem, sjöminering och roboteld samt jaktförsvar och robotluftvärn. Det tredje delområdet omfattar kapaciteterna för integrering, service, underhåll och reparation i kristid.

Redogörelsen tar upp det strategiska partnerskapet mellan försvarsmakten och industrin. Utskottet menar att det som sägs i redogörelsen pekar i rätt riktning och betonar att det är viktigt att detta partnerskap genomdrivs. Enligt utredning är Sveriges och Norges linje, som bygger på motsvarande rapporter om kritisk produktion, teknik och kompetens, att upphandlingen inom de kritiska områdena görs inom landet med stöd av de nationella säkerhetsintressena. Utskottet anser att man för att bibehålla den militära försörjningsberedskapen också i Finland i mån av möjlighet bör rikta upphandlingen inom kritiska områden till den inhemska industrin genom olika samarbetsarrangemang. Bevarandet av den inhemska försvarsindustrin, till exempel krutproduktionen, måste bedömas utifrån detta perspektiv.

Förmågan att tåla störningar blir en allt viktigare säkerhetsfråga i de utvecklade samhällena.

Det är av avgörande betydelse för det militära försvaret att försvarssystemet fungerar som avsett i undantagsförhållanden. Att säkerställa den militära försörjningsberedskapen är fortsättningsvis av stor nationell vikt. EU-lagstiftningen om försvars- och säkerhetsupphandling har medfört stora förändringar, eftersom den utgår från öppen konkurrensutsättning inom EU, varvid endast noggrant definierade undantag tillåts. Utskottet upprepar sitt tidigare ställningstagande (FsUB 3/2011 rd) och konstaterar att de särskilda kraven på försörjningstrygghet som gäller försvaret kan göra det nödvändigt att garantera kompetensen i att reparera, underhålla och modifiera upphandlad försvarsmateriel genom att involvera den inhemska industrin på något sätt. En bedömning bör dock göras särskilt för varje fall och bygga på ett behov att säkra statens väsentliga säkerhetsintressen. Också motköp är enligt utskottets mening fortfarande tillåtna när statens väsentliga säkerhetsintressen kräver det och när bestämmelserna i försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet inte är tillämpliga på upphandlingen.

Utskottet ser det som viktigt att Finland upprätthåller den inhemska försvars- och säkerhetsindustrins integrations-, underhålls-, reparations- och uppdateringsförmåga samt förmågan att reparera skador i kristid samtidigt som man beaktar kraven på den militära försörjningsberedskapen. Då statsrådet år 2013 uppdaterar beslutet om målen med försörjningsberedskapen bör beslutet innehålla ett avsnitt där man definierar de centrala produktionsområden som stöder försvaret.

Den nationella cybersäkerheten har för första gången tagits upp i ett eget avsnitt i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen. Cybersäkerheten granskas närmare i statsrådets beslut om en strategi för cybersäkerheten i Finland, som publicerades i januari 2013.

Finland är ett informationssamhälle och därmed beroende av fungerande datanät och datasystem. Detta beroende gör oss samtidigt mycket sårbara för störningar. Säkerheten i cybermil-

jön återspeglas i hög grad på samhället i stort och har redan medfört nya krav när det gäller att säkra samhällets vitala funktioner under normala förhållanden, vid allvarliga störningar i normalförhållanden och i undantagsförhållanden.

Enligt de sakkunniga som hörts av utskottet utgör cyberhoten en omfattande utmaning som ständigt utvecklas och förändras och får allt allvarigare följder för hela samhället. I cyberomvärlden kan kränkningar och brott mot dataskyddet samt cyberattacker utföras av enskilda, små grupper och statliga aktörer. En effektiv beredskap inför cyberhot förutsätter ett utökat samarbete mellan den privata och den offentliga sektorn samt även ett breddat internationellt samarbete. I cyberomvärlden är det svårt att urskilja gränserna mellan normala förhållanden, störningssituationer och undantagsförhållanden. Cybermetoder har redan i dag en vidsträckt användning och kommer att utnyttjas än mer i framtida konflikter.

Enligt utskottet ger cybersäkerhetsstrategin förutsättningar för en förbättring av cybersäkerheten i Finland. Utskottet anser att prioriteringarna i cyberstrategin har gjorts korrekt. Utskottet understryker även att resursdimensioneringen i fråga om utvecklingen av cybersäkerheten är viktig och menar att strategins riktlinjer för resurstilldelning är av allmän karaktär. Cybersäkerheten utgör en allt viktigare del av samhällets övergripande säkerhet och utskottet anser därför att den dimension inom cybersäkerheten som fokuserar på de mänskliga och grundläggande rättigheterna borde ha fått större uppmärksamhet; de grundläggande rättigheterna måste skyddas även i datanäten.

De närmaste åren måste tillräckliga resurser reserveras för att utveckla kriståligheten i den nationella cybermiljön. I fråga om resurserna är cyberstrategin allmänt hållen och konstaterar bara att ministerierna, ämbetsverken och inrättningarna tar upp de resurser som genomförandet av cybersäkerhetsstrategin förutsätter i sina egna verksamhets- och ekonomiplaner.

Försvarsmaktsreformen

Enligt redogörelsen är utgångspunkten för det militärt alliansfria Finlands försvarsstrategi fortsatt att försvara hela landet med hjälp av ett försvarssystem som bygger på allmän värnplikt. Det primära målet för upprätthållandet av försvarsförmågan är att bilda en förebyggande tröskel för användningen av militära maktmedel och för hot om sådana. Utskottet omfattar denna linje och betonar att försvarsmakten måste garanteras förutsättningar att fullgöra sina lagfästa uppgifter och att upprätthålla en trovärdig nationell försvarskapacitet också på 2020-talet. Försvarsutskottet har behandlat försvarsmaktsreformen mer ingående i sitt utlåtande FsUU 3/2012 rd. De ändringar i lagstiftningen som reformen kräver ingår i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om försvarsmakten och av vissa lagar som har samband med den (RP 8/2013 rd). Utskottet ger under vårsessionen 2013 ett betänkande om propositionen.

Enligt utskottsutfrågningen är det nödvändigt att reformera försvarsmakten oavsett de spar krav som gäller för försvarsförvaltningen 2012–2015. Enligt erhållen utredning räcker försvarets pengar inte till för att upprätthålla försvarsmakten i en utsträckning som motsvarar läget före reformen. Även i framtiden måste man försöka stävja kostnadsökningen genom att effektivisera och utveckla verksamheten och strukturerna. År 2015, efter reformen, kommer de krigstida trupperna att uppgå till cirka 230 000 man. Avsikten är att kompensera reduktionen genom slagkraftigare trupper och vapensystem. Vid sidan av de operativa och territoriella trupperna inrättas en ny trupptyp, lokala trupper, som ska stärka det lokala försvaret. Armén kommer att gå över till en ny stridsmetod.

I samband med reformen kommer försvarsmaktens styrkor och strukturer i krigstid och fredstid att reduceras av att verksamheten blir dyrare, materialet föråldras, de åldersklasser som fullgör beväringstjänst krymper och finansieringsnivån sjunker. I och med att finansieringen minskar kommer enligt sakkunniga vår kapacitet och kompetens snabbt att urholkas, om

inte reformen genomförs. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att rambeslutet för 2012—2015 tvingar försvarsmakten att ställvis skära ned sin verksamhet till en nivå under den godtagbara miniminivån. Målsättningen är t.ex. att utbildningen av beväringar ska omfatta minst 40 dagar i fält, men under de närmaste åren tvingas försvarsmakten nöja sig med något över hälften av detta. Repetitionsövningarna för reserven måste läggas ned nästan helt. Enligt sakkunniga som utskottet har hört kommer dessa åtgärder att ha skadliga verkningar på den framtida försvarsförmågan.

Utskottet anser det vara motiverat att försvarsreformen genomförs utifrån det militära försvarets utgångspunkter. Målet bör vara att försvarsutgifterna och verksamheten är i balans. Utskottet ser det som viktigt att användningen av försvarsanslagen är i balans, dvs. att vardera cirka en tredjedel av försvarsbudgeten läggs på den materiella kapaciteten, löneutgifterna och verksamheten. Om resurserna för materielupphandling bestående sänks till mindre än en tredjedel av budgeten ger det snabbt återverkningar inte bara på försvarsmaktens kapacitet utan även på den inhemska försvarsindustrins livskraft och förmåga att sörja för underhåll och livscykeluppdatering av försvarsmaktens materiel.

År 2015 kommer försvarsmaktens fredstida personalstyrka att vara cirka 12 300. Reformen berör nästan alla i försvarsmaktens tjänst och förutsätter bl.a. att skyldigheten att övergå till andra uppgifter utnyttjas i ovanligt omfattande grad. Sakkunniga som hörts i utskottet påpekar att en bred tillämpning av förflyttningsskyldigheten ger följdverkningar inte bara för de förflyttningsskyldiga utan även för deras familjer. I redogörelsen konstateras att skyldigheten att övergå till andra uppgifter förutsätter stödformer också i fortsättningen. Utskottet finner det viktigt att utvecklingen av stödformerna bereds i nära samarbete med personalorganisationerna. Till följd av förändringarnas omfattning måste försvarsmakten ovillkorligen följa en ansvarsfull arbetsgivarpolitik även när det gäller strategiska partnerskap och köptjänster.

Ett trovärdigt territoriellt försvar kräver i finländska förhållanden en större reserv än i många andra europeiska stater. Nyckelfaktorer för krigsförbandens kapacitet är tillräcklig utbildning och utrustning. Det bör under nästa regeringsperiod vara en klar målsättning att antalet dagar i fält för beväringar, antalet repetitionsövningar för reserven, antalet flygtimmar inom flygvapnet och antalet dagar till sjöss inom marinen återställs till en tillräckligt hög nivå.

Det är viktigt för försvarskapaciteten att reserven är utbildad, fungerar modernt och har tillräcklig utrustning. En stark försvarsvilja utgör försvarets moraliska grund. Det frivilliga försvarsarbetet bidrar till att upprätthålla reservens kapacitet och till att bevara försvarsviljan. De möjligheter som de frivilliga försvarsorganisationerna erbjuder bör utnyttjas effektivt för att upprätthålla reservens kapacitet och t.ex. bilda lokala trupper. Den frivilliga försvarsutbildningen kan på ett avgörande sätt komplettera försvarsmaktens reservutbildning, särskilt med tanke på de närmaste årens budgetnedskärningar. Då försvarsmaktens personalbehov i krigstid minskar kommer det att finnas en oplacerad reserv som i undantagsförhållande kunde utnyttjas som stöd för andra myndigheter. I och med att vi anammat begreppet övergripande säkerhet är det enligt utskottet skäl att bedöma de olika förvaltningsområdenas personalbehov i störningssituationer och överväga om det i syfte att undvika dubbla reserveringar finns behov av att skapa ett allmänt register för att reservera medborgare.

Utskottet förutsätter att försvarsministeriet informerar utskottet om bildandet av lokala trupper.

Utvecklingen av Finlands försvar

Finlands säkerhetspolitiska omvärld är stabil och det är enligt utskottet inte sannolikt att det sker några väsentliga förändringar under den period redogörelsen täcker. I en globaliserad värld ger dock kriser och störningssituationer globala verkningar och om försvarsförmågan en gång väl har körts ned kan den inte snabbt ersättas. Utskottet instämmer i det som sägs i redogörel-

sen om att det för att upprätthålla en försvarsförmåga som grundar sig på planering och utvecklande på lång sikt behövs riktlinjer av statsledningen som sträcker sig över regeringsperioderna.

Utskottet konstaterar att en av de största utmaningarna när det gäller att utveckla det militära försvaret är nivån på försvarets budgetramar efter 2015. Ramarna avgör vilken nivå försvarskapaciteten kan utvecklas till. I redogörelsen ingår en uppskattning som gjorts vid försvarsförvaltningen och enligt vilken tilläggsbehovet i synnerhet för att upprätthålla kapaciteten är cirka 50 miljoner euro år 2016 och stegvis 150 miljoner euro fram till år 2020 utöver indexjusteringarna. Utskottet menar att redogörelsens försvarspolitiska linjer kräver den tilläggsfinansiering som försvarsförvaltningen föreslår. Om den tilläggsfinansiering som riktlinjerna i redogörelsen kräver inte anslås måste de grundläggande försvarslösningarna oundvikligen omvärderas.

Finlands försvarsindustriella omvärld befinner sig i en brytningstid vars verkningar sträcker sig också till arrangemangen för den militära försörjningsberedskapen. Bakgrunden till detta är Europeiska unionens strävan att genom bland annat lagstiftning skapa en gemensam marknad för den europeiska försvars- och säkerhetsmaterielindustrin. En öppen och jämlik konkurrens även på marknaden för försvars- och säkerhetsprodukter och tjänster antas medföra att man får mera för pengarna. En annan målsättning är att stärka den industriella och tekniska grunden för det europeiska försvaret i en tid där finansieringsramarna för försvaret i de flesta medlemsstater stramas åt.

För Finlands del är åtstramningen av finansieringen en av förändringsfaktorerna. Utskottet instämmer i redogörelsens formulering att cirka en tredjedel av de anslag som anvisats det militära försvaret riktas till utgifterna för materiell beredskap. Enligt utredning kommer den krympande utgiftsramen dock att medföra allvarliga utmaningar för upphandlingen och upprätthållandet av materielen redan efter 2015. I detta läge accentueras vikten av internationellt materiell-samarbete och alternativa lösningar, t.ex. för-

längning av vissa systems livslängd och upphandling av begagnad materiel, men det räcker sannolikt inte för att lösa de grundläggande svårigheterna.

Utöver finansieringsramen för försvaret måste flera viktiga vägval som kräver politisk styrning göras i fråga om materiell utveckling av försvarsförmågan. På medellång sikt, till och med början av 2020-talet, föråldras en betydande del av det centrala materialet för de viktigaste trupperna inom alla försvarsgrenar och kapaciteten sjunker under den nivå som uppgifterna kräver. På lång sikt, fram till mitten av 2020-talet i fråga om sjöförsvaret och fram till utgången av 2020-talet i fråga om luftförsvaret, blir det en synnerligen stor utmaning att upprätthålla kapaciteten. Utskottet anser att de förändringar som sker i krigföringens skepnad måste beaktas när Finlands försvarssystem utvecklas. Det blir allt viktigare att skydda samhällets vitala funktioner och detta måste beaktas också när det gäller det militära försvaret. Verkställandet av försvarets lagfästa uppgifter kräver bl.a. att tillräckliga resurser anvisas för att upprätta ett fullödigt cyberförsvar.

Utskottet konstaterar att riktlinjerna för hur försvarsmaktens centrala kapaciteter ska ersättas förutsätter en grundlig beredning, inklusive parlamentarisk beredning. Arméns, marinens och flygvapnets stora upphandlingar har utgått från en långsiktig planering och tidsplan. Utskottet menar att man med hänsyn till den snäva finansieringsramen för försvaret under den period redogörelsen täcker inte kan pruta på denna princip. Sakkunniga som utskottet hört menar att om resursnivån inte justeras kommer Finlands försvarsförmåga enligt den nuvarande försvarslösningen att förlora sin trovärdighet redan i slutet av innevarande årtionde. Med hänsyn till behovet att balansera statsfinanserna anser utskottet att nästa regering måste utforma en exceptionellt viktig och långsiktig politisk linje angående utvecklingen av försvarsmakten och ersättandet av försvarsgrenarnas kapaciteter. Det är enligt utskottet nödvändigt att den nya regeringen och riksdagen i början av nästa valperiod har tillgång till breda och djupa insikter i de utmaning-

är försvaret ställs inför på lång sikt och i hur vi kan svara på utmaningarna.

Utskottet förutsätter att regeringen säkerställer att försvarssystemet fungerar under perioden efter 2015, eftersom försvarsmaktens möjligheter att fullgöra sina lagfästa uppgifter även på 2020-talet måste garanteras. De omfattande utmaningar som 2020-talets försvar ställs

inför kräver enligt utskottet att beredningen inleds under innevarande valperiod.

Ställningstagande

Försvarsutskottet anför

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 21 mars 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Timo Heinonen /saml
Mika Kari /sd
Esko Kurvinen /saml
Tuula Peltonen /sd
Eero Reijonen /cent

Mikko Savola /cent
Ismo Soukola /saf
Eero Suutari /saml
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /saml (delvis)
Tuula Väättäinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vg
ers. Ritva Elomaa /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Olli-Pekka Jalonen.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2012, Statsrådets redogörelse konstaterar med fog att Finland, som inte hör till någon militär allians, förbereder sig på att avvärja militära hot utan stöd från utomstående och upprätthåller därför samtliga kapacitetsområden inom sitt försvarssystem. Vänstergruppen instämmer dock inte i försvarsutskottets ställningstagande att "redogörelsens försvarspolitiska linjer kräver den tilläggsfinansiering som försvarsförvaltningen föreslår. Om den tilläggsfinansiering som riktlinjerna i redogörelsen kräver inte anslås måste de grundläggande försvarslösningarna oundvikligen omvärderas." Oberoende av ekonomiska konjunkturer och försvarets finansieringsram måste Finlands försvar bygga på att hela landet försvaras, på allmän värnplikt och ett territoriellt försvar och på att vi inte hör till någon militär allians. Redogörelsen betonar helt riktigt att Finland även "i fortsättningen sköter sitt eget försvar". Detta konstaterande står dock i konflikt med redogörelsens spekulationer om att länder som inte hör till någon militär allians kan avstå från "de kapaciteter som intar en nyckelställning i ländernas försvarssystem", vilket skulle kräva att "ett hållbart grundläggande avtal tas fram". Detta syftar på behovet att för bl.a. försörjningsberedskapens del ta fram bilaterala och multilaterala avtalsarrangemang, något som Finland konstateras sträva till (publikationen Huoltovarmuuskriittinen teknologia, tuotanto ja osaaminen, Työryhmän loppuraportti 2012).

Vänstergruppen instämmer inte i den ensidiga bedömningen i utskottets utlåtande om att "utvecklingen i Ryssland och landets militära upprustning är en central faktor för Finlands säkerhetsmiljö." Den finska säkerhetsmiljön och säkerhetsläget i nordvästra Ryssland är också enligt ryska bedömningar stabil. Stabiliteten främjas bäst genom ett brett samarbete och genom att det självständiga Finland inte ansluter sig till Nato. Det främsta hotet är enligt Ryss-

land självt att Nato bygger upp ett robotförsvar, vars centrala element kommer att utgöras av de delar av Förenta staternas nationella robotförsvarssystem som placeras i Europa (Polen, Rumänien, Turkiet, Spanien). Utvidgningen av Nato och uppbyggandet av robotförsvaret ger återverkningar också på säkerhetsläget i Finland och hela Norden.

Internationellt försvarssamarbete

Enligt redogörelsen deltar Finland i försvarssamarbete med de nordiska länderna, inom EU, inom ramen för Natos partnerskap samt bilateralt: "Det konkreta samarbetet sker inom olika grupper av intresserade länder, av vilka det nordiska försvarssamarbetet Nordefco är det centralaste för Finland. Andra viktiga samarbetsparter för Finland är länderna i norra Europa samt Förenta staterna. Finland upprätthåller ett försvarspolitiskt samarbete med Förenta staterna särskilt inom försvarsmaterielområdet."

Nordiskt samarbete

Det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet har i redogörelsen lyfts fram som den viktigaste prioriteringen i det internationella samarbetet, vilket är ett nytt drag. I granskningen av det nordiska försvarssamarbetet tonar redogörelsen dock ned skillnaderna mellan de nordiska ländernas säkerhets- och försvarspolitiska lösningar. För Norge, Danmark och Island utgör dock Natomedlemskapet även i framtiden en hörnsten i säkerhets- och försvarsstrategin, vilket Finland, som inte hör till någon militär allians, bör ha i minne.

De nordiska ländernas divergerande intressen i fråga om utvecklingen av det inbördes försvarssamarbetet framgår mycket konkret genom ett konstaterande i den norska säkerhets- och försvarsredogörelsen: "Ur Norges synvinkel är det nordiska samarbetet ett fruktbart komplement till Nato." De amerikanska diplomatrap-

porter som publicerats av Wikileaks skvallrar å sin sida om hur Förenta staterna bedömer det nordiska försvarssamarbetet: "Enligt Norges utrikesdepartement är deras engagemang i det nordiska försvarssamarbetet i hög grad förknippat med att de därigenom bidrar till att Sverige och Finland närmar sig Nato." "Allt som förbättrar de nordiska ländernas försvarsförmåga är välkommet. Det är också till nytta om det nordiska försvarssamarbetet förflyttar Sverige och Finland närmare Nato genom att mjuka upp den allmänna opinionen mot Natomedlemskap och integrerar Sveriges och Finlands väpnade styrkor med Natos standarder och praxis."

Förslagen i den s.k. Stoltenbergrapporten (2009) om utbyggt nordiskt samarbete har i oförändrad form tagits med i redogörelsen för Finlands säkerhets- och försvarspolitik. Ett av förslagen gäller nordiskt samarbete inom den av Nato organiserade luftövervakningen över Island. "Tanken på ett nordiskt samarbete i fråga om övervakningen av Islands luftrum ses som en konkret möjlighet att intensifiera samarbetet i en nära framtid", sägs det i redogörelsen. Vänstergruppen motsätter sig att Finland medverkar i övervakningen av Islands luftrum och anser att en medverkan strider mot den gällande lagen om försvarsmakten.

Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

Enligt redogörelsen har Finland beredskap att agera i enlighet med solidaritetsklausulen i Lisabonfördraget (artikel 222 i EUF-fördraget) och skapar och upprätthåller beredskap att lämna och ta emot sådant bistånd som omfattas av solidaritetsklausulen. Vidare konstateras att Finland anser att skyldigheten enligt Lisabonfördraget att ge ömsesidigt stöd och bistånd (artikel 42.7 i EU-fördraget) bör tolkas så att den förutsätter att medlemsländerna också har beredskap att vid behov ge bistånd i det fall att någon medlemsstat utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. I redogörelsen konstateras att Finland under den innevarande regeringsperioden ska klarlägga behovet av att ändra den finska lag-

stiftningen och utveckla beredskapen att lämna och ta emot bistånd.

Finland sörjer för att det i den nationella lagstiftningen inte finns hinder för att fullgöra solidaritetsklausulen och skyldigheten till inbördes bistånd. Vänstergruppen menar att åtagandet i redogörelsen innebär att vår lagstiftning anpassas direkt till Natos politisk-militära strukturer, till vilka majoriteten av unionens medlemsländer har förbundit sig. För Finlands försvarsmakt innebär det ett steg i riktning mot att alliera sig militärt och mot ett möjligt bruk av vapenmakt utanför vårt lands gränser som medverkande i Natoleda operationer. Vänstergruppen motsätter sig denna natofiering och tvångsanpassning av lagstiftningen.

Finland och Nato — partnerskapets nya dimensioner

Redogörelsen upprepar regeringsprogrammets formulering om Finlands relationer till Nato och upprepar att det finns en s.k. Natooption. Vänstergruppen anser att de ständiga spekulationerna om ett Natomedlemskap skadar omvärldens bild av Finland och upprätthåller en osäkerhet om vårt lands säkerhets- och försvarspolitiska linje och dess fortbestånd. Redogörelsen ger en kritiklös skönmålning av militäralliansen Nato: Nato är "den viktigaste aktören inom den europeiska säkerhetspolitiken" ... "Nato främjar säkerheten och stabiliteten i Europa" ... "Finland arbetar för att utveckla samarbetet mellan Europeiska unionen och Nato och beaktar Natos betydelse som ett viktigt forum för den europeiska säkerhetspolitiken." Enligt redogörelsen deltar Finland aktivt i utvecklandet av Natos partnerskapspolitik och använder också framöver i bred omfattning de verktyg som Nato ger för att utveckla försvarsmaktens kapaciteter. "Multinationella projekt är i vissa fall och i tillämpliga delar öppna för Natos partnerländer. I praktiken kan partnerländerna kopplas till projekt på inbjudan av de stater som ansvarar för projekten." "I de redan pågående långsiktiga spetsprojekten (Natos) ingår underrättelse och övervakning, missilförsvar och övervakningen av de baltiska ländernas luftrum." Enligt redogörelsen är även

dessa projekt öppna för Natos partnerländer, också för Finland. I redogörelsen konstateras även att Natopartnerskapet ger Finland "bättre teknisk beredskap att ta emot internationell hjälp i en krissituation".

Utvecklingen av Natos partnerskapssamarbete styrs av Förenta staternas strategiska intressen. Då försvarsminister Wallin besökte Förenta staterna i maj förra året (2012) berömde Förenta staternas försvarsminister Panetta Finland som en pålitlig och tekniskt progressiv partner. Finland och Sverige ses (av USA) som drivande krafter i ett nordiskt-baltiskt samarbete. I meddelanden från Pentagon har Finland beskrivits som "allierad", t.ex. i samband med beslutet om försäljning av JASSM-robotar. Hornetsamarbetet betraktas som "en grundval för de bilaterala relationerna" mellan Finland och Förenta staterna och utgör även ett fundament för att de flygplan som en gång ska ersätta Hornet köps i USA. "Vid utvecklandet av försvarsmakten ser man till att inga praktiska hinder uppkommer för en eventuell militär alliering", konstateras det i redogörelsen. "Natos roll och Förenta staternas engagemang i Europa är centrala faktorer vid upprätthållandet av säkerheten på kontinenten." På det stora hela understryker redogörelsen kraftigare än tidigare Natos roll i säkerhetspolitiken som "hornstenen i den transatlantiska relationen" och som Förenta staternas militära närvaro i Europa. Enligt samma logik skulle ett finskt medlemskap i Nato till sitt innehåll framför allt innebära en militär allians med Förenta staterna. För Finland skulle det medföra skyldigheter och medverkan i kriser och krig långt utanför vårt lands gränser. USA har efter 1990 varit part i sju stora krig: 1990—1991 Gulfkriget I, 1994—1995 Bosnienkriget, 1999 Kosovokrigen, 2001—2014 Afghanistan, 2003 Gulfkriget II, 2003—2011 Irakkriget, 2011 Libyenkriget.

Militär krishantering — FN:s roll blir suddigare

Redogörelsen betonar inte längre FN:s säkerhetsråds roll som den enda instans som kan ge fullmakt för en krishanteringsinsats. "Ett omfattande deltagande i internationell krishantering

(FN, EU, Nato, OSSE) är en central del av Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik." "Beslut om att delta i militära krishanteringsinsatser fattas utifrån utrikes- och säkerhetspolitiska hänsyn och i enlighet med vad som behövs i krisområdet och inom insatsen, samtidigt som man beaktar de tillgängliga kapaciteterna och de ekonomiska förutsättningarna."

Vänstergruppen förutsätter att Finland omedelbart drar tillbaka sina trupper från Afghanistan och lägger om sin medverkan till att gälla humanitärt bistånd till civila och utvecklingssamarbete. Fullmakt från FN måste utgöra ett absolut villkor för att Finland ska delta i internationell krishantering.

Utsikterna för försvarsindustrin

Finlands försvarsindustri är en integrerad del av Finlands försvar och den militära försörjningsberedskapen. På senare år har den finska försvarsindustrins livskraft rubbats av upphandlingen av omfattande och till sin livscykel långvariga vapensystem, där det inte varit möjligt att inkludera tillräckligt stora motköp. Också utvecklingen av den europeiska lagstiftningen om försvars- och säkerhetsupphandlingar och förbud mot motköpskopplingar har inskränkt på den inhemska industrins förutsättningar. Att upphandlingen av Natokompatibel materiel koncentrerats till bl.a. USA har försvagat den inhemska försvarsindustrins framtidsutsikter. Även marinen anskaffningar i Italien är ett häpnadsväckande exempel på hur man underlåtit att utnyttja den egna marinindustrins kunskaper.

Försvarsutskottet understryker helt riktigt att det är viktigt att följa med utvecklingen i det arktiska området och anser det viktigt att Finlands arktiska strategi uppdateras regelbundet. Det arktiska området bör enligt utskottet definieras som en särskild insatsriktning när det gäller Finlands externa ekonomiska relationer. Finland måste målmedvetet sträva efter att samarbeta med den ryska skeppsbyggnadssektorn inom såväl civila som militära upphandlingsprojekt. Samarbetet med Ryssland erbjuder den finska skeppsbyggnadsindustrin och försvarsindustrin stora möjligheter. Ryssland har enligt en nylig-

gen publicerad utvecklingsplan fram till 2030 budgeterat 32,5 miljarder euro för skeppsbygnadssektorn. Merparten av anslagen har riktats till försvarssektorn och till ändamål som tjänar ibruktagandet av Nordostpassagen.

Förslag

Jag anför

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 21 mars 2013

Jyrki Yrttiaho /vg